

Om ekonomiska brott i näringslivet

Så kan företagen skydda sig

Ekobrottsmyndigheten
Swedish Economic Crime Authority

OM EKONOMISKA BROTT I NÄRINGSLIVET

Näringslivet är utsatt för bedrägerier och andra ekonomiska brott. Antalet bedrägerier har ökat de senaste åren. Det gäller både internationellt och i Sverige.

I sämre tider ökar pressen på och i företagen vilket ofta medför att antalet bedrägerier och ekonomiska brott blir fler. En anledning till att fler bedrägerier upptäcks under lågkonjunktur är också att företagen blir mer kostnadsmedvetna och analyserar sina utgifter mer noggrant.

De vanligaste formerna av bedrägeri är att ställa ut fiktiva fakturor, att manipulera bonusupplägg och att betala ut ersättningar mot förfalskade underlag.

Vanliga drivkrafter bakom olika typer av bedrägerier är missnöje med arbetsituationen, hård press från omgivningen eller tillgång till hemlig information och vetskap om hur företagets interna kontroller fungerar.

De allvarliga bedrägerierna utförs främst av personer i ledande befattning inom de utsatta företagen eller organisationerna. Dessa har normalt stor insyn i företaget och kan därigenom genomföra grövre bedrägerier.

De bedrägerier som utförs av personer i ledande befattningar gör i genomsnitt tio gånger så stor ekonomisk skada jämfört med de som utförs av övriga anställda.

Exempel

Här följer sju konkreta och verkliga exempel på bedrägerier och ekonomiska brott inom näringslivet. Exempelen följs av korta förslag på hur företaget eller organisationen hade kunnat skydda sig.

1. FÖRSKINGRING

Typ av misstanke eller konstaterad oegentlighet

Förskingring av likvida medel. Huvudpersonen dömd till 2 års fängelse.

Hur kunde företaget eller organisationen ha skyddat sig

Genom att lyssna till revisorernas upprepade anmärkningar om brister i den interna kontrollen och göra förbättringsåtgärder. Den interna kontroll som i praktiken fanns tog ingen hänsyn till risken för avsiktliga fel med argumentet ”här litar vi på våra anställda”.

2. BEDRÄGERI

Typ av misstanke eller konstaterad oegentlighet

För en kunds räkning låna upp medel utan dennes vetskap och föra över dessa till sig själv.

Hur kunde företaget eller organisationen ha skyddat sig

Förstärkt granskning av ledande befattningshavare. Bättre efterlevnad av befintliga rutiner kring kreditgivning.

3. BEDRÄGERI OCH FÖRSKINGRING

Typ av misstanke eller konstaterad oegentlighet

Fabricerade återköp av varor, kontantuttag ur kassan.

Hur kunde företaget eller organisationen ha skyddat sig

Genom att inte låta en person ha kontroll över hela kedjan från inköp, lager och försäljning utan insyn från någon annan. Genom att tillämpa befintliga regler för attest av återköp.

4. ANVÄNDNING AV ARBETSGIVARENS MEDEL

Typ av misstanke eller konstaterad oegentlighet

Misstanke om att organisationens ledare använt organisationens medel för privat bruk.

Hur kunde företaget eller organisationen ha skyddat sig

Med tydligare attestinstruktioner och återkommande kontroller av att attestinstruktionerna efterlevdes kunde organisationen ha skyddat sig. En styrelse måste också löpande kontrollera ledningens uttag.

5. VERKSAMHETSFRÄMMANDE UTBETALNINGAR

Typ av misstanke eller konstaterad oegentlighet

Misstanke om att den ena parten lurat den andra genom felaktiga uttag från det gemensamt ägda företaget.

Hur kunde företaget eller organisationen ha skyddat sig

Genom att i samarbetsavtalet ha reglerat att en granskning av räkenskaper skulle ha genomförts av en revisor eller annan utomstående part.

Ekobrottsmyndigheten skapar trygghet och rättvisa genom att förebygga och bekämpa ekonomisk brottslighet.

6. UTBETALNINGAR I FEL SYFTE

Typ av misstanke eller konstaterad oegentlighet

Misstankar om att provisioner betalats ut till skatteparadis för att användas till mutor samt undandragande av skatt.

Hur kunde företaget eller organisationen ha skyddat sig

Tydligare instruktioner vid upphandling av underleverantörer samt tydligare attestinstruktioner. Genomlysning av leverantörsfunktionen med avseende på att kontrollera vilka leverantörer som anlåtats samt vilka som erhållit betalning.

Tydligt regelverk för upphandling av underentreprenörstjänster så att inte ansvaret att bedöma vad som är korrekt att göra läggs på fel befattningsnivå.

7. KORRUPTION

Typ av misstanke eller konstaterad oegentlighet

Misstanke om att en linjeförordning på ett korrupt sätt gynnat kunder och därmed fått provisioner eller andra otillbörliga förmåner.

Hur kunde företaget eller organisationen ha skyddat sig

Tydligare projekt- och verksamhetsstyrning genom uppföljning av avtalsskrivningar och analyser av kundbasen.

Tydligare information till anställda om policy för brottsbekämpning samt en utvecklad funktion för att lämna tips till exempel genom så kallade Whistle blowers.

SLUTSATS

Arbetet med att minska risken för interna oegentligheter inom företaget eller organisationen kan ske på olika sätt. Satsningar på frågor som rör etik och moral har en tydlig positiv effekt på flera plan.

Ytterligare sätt att förebygga bedrägeribrott är att ha ett program på plats med tydliga riktlinjer för hur företaget eller organisationen arbetar med att förhindra och upptäcka problem samt hur uppkomna problem åtgärdas.

På följande sidor beskrivs hur man kan minska risken för interna oegentligheter inom tre olika områden.

PREVENTIVT

- Riskbedömning.
- Uppförandekod.
- Kommunikation och utbildning om affärsetiska regler.
- Bakgrundskontroll av medarbetare och tredje part.
- Riskbedömning av särskilda interna processer.

PREVENTIVT

Preventivt arbete är en framgångsfaktor. Ett viktigt styrdokument är en uppförandekod. Organisationen beskriver i sin uppförandekod de värderingar, normer och regler som ska styra personalens beteende. Det är också viktigt att utbilda personalen och kommunicera uppförandekoden så att personalen lär sig använda koden i den dagliga verksamheten.

Vidare är det angeläget att utföra återkommande riskbedömningar på organisationsnivå för särskilda processer, såsom exempelvis inköps- och lönebetalningsprocesser. Genomarbetade och tydliga ansvarsbefogenheter och attestrutiner minskar också risken för interna oegentligheter.

Ytterligare en preventiv åtgärd är att göra bakgrundskontroller av arbetsökande, leverantörer och kunder.

DETEKTIVT

- Rutiner för hantering av incidentrapportering.
- Anpassad granskning och övervakning.
- Proaktiva dataanalyser.

DETEKTIVT

Ett sätt att upptäcka eventuella oegentligheter är via detektiva åtgärder. Det kan ske genom att genomföra återkommande proaktiva dataanalyser, till exempel på utgående leverantörsbetalningar, löne- och bonusbetalningar.

Speciella granskningar av särskilda processer är också ett bra sätt att upptäcka eventuella misstag. Ett minimikrav är att företaget eller organisationen har en rutin som personalen kan använda när de misstänker brott mot regelverket.

REAKTIVT

- Riktlinjer för åtgärder vid incidenter.
- Riktlinjer för en internutredning.
- Riktlinjer för vilka kompetenser som behövs vid en utredning.
- Riktlinjer för skademinskning.

REAKTIVT

Det är viktigt att företaget eller organisationen har tänkt igenom vad som ska göras när en oegentlighet inträffar. I en så kallad incidenthanteringsplan beskrivs hur man ska agera när rapporteringen kommer in och när en utredning blir nödvändig.

Planen kan bland annat innehålla information om vem som ansvarar för utredningen, den interna kommunikationen, kontakter med media samt hur man säkerställer information och datorer.

*Om Ekobrottsmyndighetens forensiska råd
Ekobrottsmyndigheten har inrättat ett forensiskt råd med företrädare för näringslivet, advokatkåren och Revisorsnämnden.*

Rådet har kunskap om olika affärsmiljöer och analyserar utvecklingen inom näringslivet för att finna nya riskområden för ekonomisk brottslighet. Rådet rekommenderar också expertkompetens som Ekobrottsmyndigheten behöver knyta till sig i operativa ärenden.

OM EKOBROTTSMYNDIGHETEN

Ekobrottsmyndigheten är en specialistmyndighet för ekobrottsbekämpning med särskild kompetens för analys och utredning. Vår uppgift är att förebygga, upptäcka, förhindra, utreda och lagföra ekonomisk brottslighet.

Ekobrottsmyndigheten arbetar proaktivt och långsiktigt för att förhindra och förebygga brottslighet och lagföra de brott som redan har inträffat på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Ekoåklagare, ekopoliser, ekorevisorer, ekosekretärer och andra experter utreder i nära samverkan bl.a. bokföringsbrott, skattebrott och insiderbrott.

Ekobrottsmyndigheten finns i storstadsområdena men samarbetar också med andra regioner.

ADRESSER

Stockholm

Box 820, 101 36 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 15
Tel: 08-762 00 00
Fax: 08-613 40 19

Göteborg

Box 2333, 403 15 Göteborg
Besöksadress: Rosenlundsgatan 4
Tel: 031-743 18 00
Fax: 031-743 19 50

Malmö

Box 27, 201 20 Malmö
Besöksadress: Skeppsbron 1a
Tel: 040-662 28 00
Fax: 040-662 29 00

E-post: huvudregistrator@ekobrottsmyndigheten.se
www.ekobrottsmyndigheten.se
www.ekobrott.se

